

Барський Ю.М.,

к.е.н., доцент,

Олександренко І.В.,

здобувач Луцького державного технічного університету

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті вивчено теоретичні аспекти інвестиційного клімату регіону. Досліджено методичні підходи розрахунку показників формування інвестиційного потенціалу території. Проведено аналіз стану інвестиційної привабливості Волинської області, з боку іноземного інвестора. Охарактеризовано основні важелі органів місцевої влади та підприємств в напрямку покращення інвестиційного іміджу Волинського регіону.

The theoretical aspects of investment climate of region are trained in the article. Methodical approaches of calculation of indexes of forming of investment potential of territory are explored. The analysis of the state of investment attractiveness of the Volyny region is conducted, from the side of foreign investor. The basic levers of organs of local power and enterprises are described in direction of improvement of investment image of the Volyny region.

Першочерговим завданням економічного росту будь-якої країни є її структурне перетворення з якісним оновленням виробничих потужностей, ринкової та соціальної інфраструктури, яке є неможливим без належного вкладення капіталу та активізації процесів інвестування. Нині внутрішні інвестиційні можливості держави носять обмежений характер, а ринкові інструменти формування інвестиційних ресурсів формуються повільно. Незначними є інвестиційні можливості банківської сфери, оскільки значна частка ресурсів, акумульованих у банківському секторі, спрямовується на споживчі потреби населення. Всі ці аспекти зумовлюють потребу в іноземних інвестиціях, однак забезпечення їх потоку потребує створення сприятливого інвестиційного клімату в державі. Інвестиційний клімат, визначає інвестиційну привабливість і є особливо важливим чинником, якому приділяється особлива увага з боку іноземного інвестора при прийнятті інвестиційних рішень.

На сучасному етапі розвитку питанням формування позитивного інвестиційного клімату держави присвячені праці багатьох науковців, зокрема, Ж. Поплавської Л. Самсоненка, В. Поплавського, М. Гамова, М. Іванова, Н. Щербик, Я. Пушака, Т. Уманця та інших. При цьому, недостатньо вивченим залишаються аспекти інвестиційної привабливості регіонів, які виступають основними споживачами інвестицій, і їх економічно-соціальний потенціал впливає на рішення інвесторів вкладати чи “виводити” інвестиційні ресурси за межі території. Часткові проблеми формування інвестиційної привабливості регіонів, розглядалися в працях В. Артеменко, І. Крейдича, В. Михайлової, Б. Губського, А. Готи та інших.

Мета дослідження полягає в ознайомленні з теоретичними аспектами формування інвестиційної привабливості території; вивченні системи показників визначення інвестиційного потенціалу; оцінці впливу факторів економічного, соціального, правового характеру на рівень привабливості території для іноземного інвестора; аналізі іноземного інвестування у Волинській області в галузевому та географічному розрізах.

Головним аспектом формування позитивного інвестиційного середовища виступає імідж країни, оскільки чим менше його рівень відповідає очікуванням інвестора, тим нижче оцінюється інвестиційний клімат і тим на більші поступки та пільги повинна йти держава для залучення капіталів.

Інвестиційний клімат – це багатофакторна система цілеспрямованих дій, які цілеспрямовано і свідомо формується на державному та регіональному рівнях, в інтересах масового припливу в конкретний регіон додаткових ресурсів як у грошовій, так і в матеріальній формах.

Інвестиційний клімат – це сфера розуміння економічної ситуації та потреби в залученні додаткових ресурсів, яка панує в різних сферах соціально-економічного розвитку держави, регіону [1].

Зокрема, на нашу думку, під інвестиційним кліматом необхідно розуміти сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які впливають на процес інвестування галузей економіки, підприємств, фірм. Інвестиційний клімат регіону – це сукупність тих умов, що дозволяють оцінювати привабливість регіону, території для інвестора.

Поняття “інвестиційний клімат” можна ототожнювати з поняттям “інвестиційна привабливість”, але, на нашу думку, дані поняття мають відмінності. Поняття “інвестиційний клімат” носить більш ширше трактування, оскільки враховує як нега-

тивні, так і позитивні аспекти економічного потенціалу регіону, і в кінцевому підсумку формує інвестиційну привабливість з позицій інвестора.

При вивченні поняття “інвестиційна привабливість виділяють поняття “інвестиційний потенціал”, під яким необхідно розуміти узагальнюючий показник (якісне чи кількісне вираження), який дає змогу інвестору отримати інформацію щодо інвестиційної привабливості держави, регіону. Інвестиційний потенціал регіону є запасом інвестиційної міцності, який включає демографічний, економічний, соціальний, науковий рівень розвитку окремих груп населення чи регіону в цілому.

В основу одного з перших досліджень, присвячених типології інвестиційного клімату різних країн, була покладена експертна шкала. Вона включає в себе цілу низку чинників: законодавчі умови для іноземних та національних інвесторів, можливість вивозу капіталу, стійкість національної валюти, політичну ситуацію, рівень інфляції, можливість використання національного капіталу. Ця робота була здійснена в 1969 р., колективом Гарвардської школи бізнесу і базувалась на експертних оцінках. Але, як показує досвід, експертні оцінки значною мірою суб’єктивні. Вони звичайно звучують коло показників. Застосування експертних бальних оцінок виявляється необхідним тільки для деяких ознак, що не піддаються статистичному вимірюванню [2].

За методикою Світового банку, оцінювання інвестиційного потенціалу регіону визначається такими показниками, як розмір валового регіонального продукту на душу населення, розмір основних фондів на душу населення, характеристика природних ресурсів, характеристика людських ресурсів [3].

І.В. Ландар пропонує виділяти шість груп факторів, щодо яких робиться оцінка інвестиційного потенціалу регіону. До цих факторів відносять загальноекономічний розвиток (аграрна чи промислова область, рівень середньої заробітної плати в регіоні); демографічний стан (рівень народжуваності, смертності, кількість науковців із вченими званнями, рівень безробіття, кількість населення з них з вищою освітою); інвестиційна інфраструктура (будівельні підприємства, енергетичні ресурси, автодороги, залізниці); фінансова й ринкова інфраструктура (недержавні підприємства, банки, фінансово – кредитні інститути); зовнішньо – економічна орієнтація (експорт, імпорт, товарів, робіт, послуг, капіталу); техногенні, екологічні ризики (рівень забруднення, кількість шкідливих виробництв, економічна злочинність) [5].

Привабливість країни для іноземного інвестора в більшості випадків залежить від рівня розвитку підприємництва в тій чи іншій країні, географічного положення держави і її природно – кліматичних умов, розвитку транспортної мережі, телекомунікацій, але перш за все визначається такими факторами: відкритістю національної економіки, створенням сприятливого режиму іноземного інвестування, стабільністю, прозорістю, передбачуваністю регулюючої сфери в державі, демократичним характером політичної системи країни.

Значна кількість проведених досліджень, вивчення зарубіжного досвіду залучення іноземних інвестицій свідчать, що іноземні інвестори вважають привабливими для них, рисами східноєвропейських економік: дешева, але кваліфікована робоча сила; довгостроковий потенціал ринку; наявність багатих природних ресурсів; наближеність до ринку Європейського Союзу.

На користь інвестиційної привабливості України свідчать такі чинники, як наявність у країні великої кількості природних ресурсів і потужність їх добування, дешева і кваліфікована робоча сила, перспектива освоєння великого українського ринку. Разом з тим іноземного інвестора все ще лякає політична і економічна нестабільність в Україні, недосконалість законодавства, нерозвиненість ринку землі та інші фактори. Потенційного іноземного інвестора лякають не стільки проблеми технічного характеру, з якими можна зіткнутись в нашій країні, а непередбачуваність, що носить трактування, як робота в постійно змінній політичній та економічній сферах.

Розглядаючи регіональні аспекти іноземного інвестування в Україні, їх обсяги, географічну та галузеву структуру, необхідно зазначити їх особливості та відмінності. Як правило, основною характеристикою є різний рівень інвестиційного потенціалу регіону, що формується на основі низки показників економічного та соціального характеру. Найбільш інвестиційно привабливим регіоном з точки зору досліджень обсягів іноземних інвестицій слід вважати Київську область та місто Київ, менш інвестиційно привабливими є Тернопільська, Вінницька, Хмельницька області. Ці відмінності обумовлюються диференціацією природних, економічно-соціальних умов, які в значній мірі формують територіальні відмінності у структурі, механізмах й активізації інвестиційної діяльності в Україні.

Вивчаючи інвестиційну діяльність у Волинській області, необхідно відзначити активізацію іноземного інвестування, що можна пояснити позитивними зрушеннями в напрямку покращення інвестиційного клімату регіону.

Промисловість регіону на 1.07.2007 року налічувала 160 великих підприємств, понад 4,7 тис. малих підприємств, 235 спільних підприємств, створених за участю ділових кіл з 30 країн світу [8]. Волинь демонструє темпи приросту промислового виробництва, починаючи з 1997 року, зокрема у 2002 – 11,9 %, у 2003 – 22,2 %, у 2004 – 22,5 %, у 2005 – 21,9%, 2006 – 19,2 %, та на 32,9% за січень – серпень 2007 року у порівнянні з відповідним періодом 2006 року. Зростання промислового виробництва пояснюється зростанням обсягів інвестування, покращенням соціальних умов населення, ефективною політикою стимулювання економічного росту в регіоні. Інвестиційна діяльність області в останні роки націлена на зростання обсягів основного капіталу підприємницьких структур.

Стратегічним орієнтиром інвестиційної привабливості Волинського регіону виступає його географічно-вигідне положення, значна частка природних ресурсів (лісових, земельних, водних), висококваліфікована робоча сила, розвинута соціальна та транспортна інфраструктура, наявність значної кількості фінансово-кредитних інститутів; нормальна демографічна ситуація, зростання зовнішньоторговельного обороту області, що підтверджується випуском якісної та конкурентоспроможної продукції (машини, апарати, механічні прилади та транспортні засоби, продукція тваринного та рослинного походження, деревина та вироби з деревини, меблі, текстиль, пластмаси та полімерні матеріали).

Протягом 2007 року в області здійснено ряд заходів, основною метою яких було формування привабливого інвестиційного іміджу регіону та збільшення обсягів залучених іноземних інвестицій, зокрема:

- продовжено співпрацю з торговельно-економічними місцями у складі посольств України за кордоном та дипломатичних установ, акредитованих на території України (Польща, Білорусь, Туреччина, Фінляндія, Австрія, Німеччина, Росія, Бразилія) у частині обміну та розповсюдження, у тому числі через міжнародні видання, інформації про економічні можливості області, а також бізнес-пропозицій та інвестиційних проектів місцевих і зарубіжних суб'єктів підприємництва;

- матеріали про інвестиційну привабливість Волинської області розміщено у таких виданнях, як «Експортери та імпортери України 2007», «Економічні партнери в Європі: ФРН – Україна», «Огляд українського ринку», «Лідер ХХІ століття», що розповсюджуються серед потенційних зарубіжних інвесторів, а також на порталі підтримки інвестиційного співробітни-

цтва та зовнішньоекономічних проектів МЗС України.

Область активно співпрацює з Державним інформаційно-аналітичним центром моніторингу зовнішніх товарних ринків „Держзовнішінформ”, за посередництвом якого регіон бере участь у реалізації програми «Проінвест», що впроваджується в Україні Держзовнішінформом спільно з Представництвом Європейської Комісії, українською дирекцією Світового банку, ЄБРР, МФК, торговельною палатою США, Бюро делегата німецької економіки.

Організовано ряд ділових переговорів з потенційними інвесторами Німеччини, Фінляндії, Польщі та Швейцарії, зацікавлених у налагодженні співпраці у сфері машинобудування, деревообробки, агропромислового комплексу та ін.

Суб'єкти підприємництва області постійно залучаються до участі у міжнародних бізнес-форумах, виставках, ярмарках, конференціях, семінарах, нарадах та інших заходах з актуальних питань іноземного інвестування в Україні. Для прикладу, у поточному році виробни підприємств Волинських експонувалися в Німеччині, Білорусі, Польщі.

Географія залучення іноземного капіталу у Волинську область має доволі різноманітний характер, оскільки включає більше 30 країн світу, хоча найкрупнішими партнерами виступають країни Європейського союзу. Одним з найбільших інвесторів виступає Польща, що є членом Транскордонного об'єднання «Єврорегіон «Буг», до складу якого входить Волинська область. Протягом 2006 року польськими інвесторами вкладено в господарські структури регіону близько 50,3 млн. дол. США. Сумарна вартість матеріальних і валютних ресурсів, що надійшли із Польщі починаючи із 1993 року до 1.01.07, становить майже 87 млн. дол. США. Незначна частина іноземних інвестицій в області припадає на іншого члена «Єврорегіону «Буг», Білорусію оскільки становить 162,9 тис. дол. США. Серед господарських структур, створених в області спільно з партнерами з Республіки Білорусь, в агропромисловому комплексі ефективно працюють спільні українсько-білоруські підприємства ТЗОВ «Грін і К» та «Волиньліспром».

Географічно валютні та матеріальні цінності, інвестовані у господарський комплекс регіону протягом першого півріччя 2007 року, розподілилися так: 99,1% припадає на країни Європейського Союзу, зокрема Великобританію (85,7%), Австрію (4,8%), Кіпр (3,1%), Німеччину (2,7%), Польщу (2,1%), Іспанію (0,5%), Данію (0,1%), Францію і Італію; а також на Канаду (0,8%) та Республіку Білорусь (0,1%).

Аналіз галузевої структури прямих іноземних інвестицій в область протягом 2005-2007 рр. подається в таблиці 1.

Таблиця 1
Обсяг внесених іноземних інвестицій
у розрізі галузей економіки Волинської області

Галузь народного господар- ства	Обсяги внесених іноземних інвестицій, тис. дол. США			Питома вага, %		
	Станом на 1.01.06 з початку 2005 року	Станом на 1.01.07 з початку 2006 року	Станом на 1.01.08 з початку 2007 року	Станом на 1.01.06 з початку 2005 року	Станом на 1.01.07 з початку 2006 року	Станом на 1.01.08 з початку 2007 року
1. Виробни- ча сфера, в т.ч.:	15072,7	48911,27	74 274,99	80,424	48,751	98,666
– машино- будування	1834,0	31417,27	62292,73	9,786	31,315	82,749
– деревооб- робна галузь	7091,5	15864,5	6904,28	37,838	15,813	9,172
Харчова галузь	2886,0	0,0		15,399	0,0	0,0
– будівельна індустрія	1909,4	1311,69	3298,91	10,188	1,307	4,382
– хімічна промисло- вість	1451,9	33,34	1779,07	7,747	0,033	2,363
– легка про- мисловість	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– вироб- ництво енергозбе- рігаючих котлів та радіаторів	284,47	0,0	0,0	1,518	0,000	0,0
2. Будівни- цтво газових колонок	13,1	0,0	0,0	0,070	0,0	0,0

3. Торгово-посередницька діяльність	339,1	379,25	4,4	1,809	0,378	0,006
4. Сільське господарство	0,0	55,49	209,73	0,0	0,055	0,279
5. Торгівля послугами, в т.ч. транспортні, рекламні, комп'ютерні та ін.	1677,9	981,77	790,08	8,953	0,979	1,050
6. Банківська справа	1638,6	50000,0	4,40,0	8,743	49,837	0,000
<i>РАЗОМ:</i>	<i>18741,5</i>	<i>100327,78</i>	<i>75 279,2</i>	<i>100,000</i>	<i>100,000</i>	<i>100,000</i>

Джерело: Офіційний ВЕБ-сайт обласного управління статистики.
<http://www.vous.in.lutsk.ua/>

У територіальному аспекті найбільш привабливими для іноземних інвесторів 1 2007 році були інвестиційні об'єкти міст Луцька (89,3% від загального показника) і Нововолинська (5,2%), а також Луцького (4,8%), Ківерцівського (0,4%), Ратнівського (0,1%) та Локачинського районів [7].

У 2007 році валютно-матеріальні цінності з-за кордону надійшли на продовження реалізації таких інвестиційних проєктів:

- випуск середніх, великих, надвеликих автобусів та троллейбусів різних модифікацій на ВАТ «Автомобільний завод «Богдан» (приватна компанія з обмеженою відповідальністю „SV Motors LTD” (Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії);

- виробництво бортових кабельних мереж для легкових автомобілів концерну «Даймлер Крайслер АГ» (Німеччина) на ТзОВ «Кромберг енд Шуберт Україна»;

- продукування будівельних матеріалів на основі мінеральної вати на ТзОВ «Мінмат Ревербері» (м. Луцьк);

- випуск виробів з деревини (плит ДСП, МДФ, ОСБ) на фірмі «Кроноспан УА» (м. Нововолинськ) із залученням капіталу з Кіпру.

Загалом, протягом 1993 – 2007 років економічний комплекс області отримав прямих іноземних інвестицій на суму 291,7 млн. дол. США або 282,0 дол. США на кожного жителя [9].

В цілому стратегія нагромадження та мобілізації інвестиційного потенціалу регіонів України повинна передбачати: забезпечення умов, сприятливих для ведення бізнесу в економічному просторі держави, отримання прийнятної норми прибутку, стимулів утворення та нагромадження фінансових ресурсів у країні; спрямування кредитних ресурсів на здійснення інвестицій в реальний сектор економіки; створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій; відновлення та розвиток мотивації суб'єктів господарювання та населення до інвестування; спрямування інвестицій на здійснення позитивних структурних зрушень в економічній системі держави.

Література

1. Щербик Н.М. Створення сприятливих умов інвестування в Україні // Наукові праці Національного університету харчових технологій / Спеціальний випуск Економічні науки. – 2005. – №17. – С.152-154.
2. Ю. Лукашин, Л. Рахлина. Факторы инвестиционной привлекательности регионов России // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – №3. – С. 87-94.
3. Алымов А.Н., Емченко В.Н. Конкурентоспособность национальной экономики: Препр. / НАН Украины. Институт экономики. – К., 2001. – 251 с.
4. Коренева Н.А. Методичні підходи до побудови комплексної інтегральної оцінки інвестиційної привабливості на регіональному рівні // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2 (68). – С. 106-111.
5. Ландарь І.В. Ранжування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості // Регіональні перспективи. – 1999. – №4. – С. 3-5.
6. Поплавська Ж.В., Поплавський В.Г. Інвестиційний імідж: регіональні аспекти// Фінанси України. – 2004. – №7 – С. 47-55.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. <http://www.ekonomika.voladm.gov.ua>
9. http://www.vous.in.lutsk.ua/10_3II.htm